

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка

*Весь світ з вами,
якщо ви з нами !*

Туризм і рекреація: наука, освіта, практика

м. Мукачево

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка

Туризм і рекреація: наука, освіта, практика

***Тези доповідей Всеукраїнської
науково-практичної конференції 27 квітня 2021 року***

Мукачево 2021

УДК [338.48-53:338.48-6]:001:37(043.2)

Т 86

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від 12 травня 2021 р.)*

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 13 від 27 травня 2021 р.)*

Відповідальна за випуск – кандидат географічних наук, доцент Смочко Н.М.

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д.психол.н., професор (голова); Гоблик В.В. – д.е.н., професор; Смочко Н.М. – к.геогр.н., доц.; Мовчан К.М. – директор Наукової бібліотеки МДУ; Медвідь Л.І. – ст. викл.; Кампов Н.С. – ст. викл.; Цупанич О.І. – провідний фахівець кафедри.

У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми розвитку туризму та рекреації України та світу. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні погляди на розвиток туристичної та рекреаційної сфери на світовому, національному та регіональному рівні.

УДК [338.48-53:338.48-6]:001:37(043.2)

Т 86 Туризм і рекреація: наука, освіта, практика: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції/ ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол.) та ін. – Мукачево: РВВ МДУ, 2021. – 127 с.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

© Мукачівський державний університет, 2021

ПОХМУРИЙ ТУРИЗМ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: ФУНКЦІЇ ТА ТRENДИ

Не зважаючи на доволі специфічний характер, «похмурий» туризм з кожним роком набуває все більшої популярності як серед туристів нашої країни, так і за кордоном. Популярність і важливість цього виду туризму розкривається через функції, які він втілює для кожного подорожуючого за «похмурим» маршрутом. Серед основних функцій похмурого туризму можна виділити сентиментальну, ностальгійну, дослідницьку, виховну, набуття екстремальних вражень тощо.

Сентиментальна функція розкривається через можливість кожного, хто перебуває на кладовищах, в об'єктах, пов'язаних з масовою загибеллю людей та ін., задуматись про важливість людського життя, фактор долі в ньому.

Ностальгійна функція виражається у бажанні людей відвідувати місця поховань своїх родичів, або ті території, з якими їх пов'язує минуле.

Дослідницька функція – старовинні кладовища можуть стати чудовим об'єктом генеалогічного чи історичного дослідження науковців, або ж осіб, які цікавляться історією своєї родини.

Місця катастроф, воєнних дій, масових страт людей дають можливість кожному, хто відвідує кладовища, місця загибелі людей чи масових трагедій, задуматись над наслідками, до яких може призвести безвідповідальна людська діяльність. Ця особливість розкриває виховну функцію «похмурого» туризму.

Відпочинкова функція реалізується в повній мірі при відвідуванні об'єктів цього виду туризму. «Похмура» подорож дає можливість людині побути на самоті, в спокої, далеко від галасливого життя.

Функція набуття екстремальних вражень – одна із основних, яка відображає бажання особистості здобути «гострі» відчуття, відвідуючи місця «похмурого» туризму, які викликають найбільше емоцій.

«Похмурий» туризм є досить специфічним видом туризму, що позначається на його обмеженій популярності. Він базується на т.з. подієвих ресурсах, що відображають трагічні сторінки історії та культури. До них належать місця поховань (цвинтарі, братські могили) і страт, масових репресій, природних та техногенних катастроф, пеніцетарні заклади, т.з. «похмурі виставки», місця воєнних подій та ін.

Україна має багату ресурсну базу для розвитку всіх видів «похмурого туризму». Свідченням цього є велика кількість об'єктів, які користуються популярністю у відвідувачів.

З кожним роком популярність різних напрямів «похмурого» туризму зростає швидкими темпами. Аналізуючи світові туристичні напрями та настрої сучасного споживача на рику туристичних послуг, можна виокремити тренди, які будуть актуальними для цього виду туристичної діяльності на найближчі роки:

- зростання попиту на туристичний продукт даного виду туризму – сучасні світові туристичні тренди свідчать про те, що популярність незвичних, загадкових та страхітливих місць для туристичної діяльності в останні роки зростатиме. Для підтвердження цього варто проаналізувати зміни мотиваційної складової поїздок сучасних споживачів туристичних послуг;

- зміна основної концепції туризму останніх десятиліть «SSS» («Sun, Sea, Sand» - сонце, море, пісок), орієнтованого на пасивне дозвілля, та посилення ролі активного туризму (відпочинок в стилі ЕЕЕ («Education, Entertainment, Excitement» – освіта, розваги, захоплення), що сприятиме розвитку пізнавальних форм туристичної діяльності, в тому числі й «похмурого» туризму;

- нагнітання апокаліптичних настроїв суспільства, в тому числі й під час пандемії Covid-19, приверне інтерес до тематики танатотуризму;

– наслідки світових кризових процесів посилять роль внутрішнього туризму як активної форми відпочинку, це сприятиме підвищенню інтересу до вітчизняних туристичних об'єктів, в тому числі й тих, які представляють галузь «похмурого» туризму;

– розвиток нових напрямів «похмурого туризму, пов'язаних з відвідуванням пам'ятників світових пандемій – поширення пандемії коронавірусу SARS-CoV-2 призупинила розвиток всіх форм туризму на значний час. Країни, у яких домінуючою галуззю господарства був туризм, зазнали значних збитків. Однак не потрібно забувати, що протягом історії людства древні суспільства майже весь час переживали пандемію інфекційних хвороб. Як і сьогодні, епідемії стали трагедією для простих людей, котрі постраждали від їх наслідків. Боротьба з епідеміями та подолання деяких з них можна вважати одним з найважливіших успіхів в історії. З цієї причини багато місць або пам'ятників були створені як подяка за боротьбу з епідемією, відвідування яких можна охарактеризувати як танатотуризм.

Список використаних джерел:

1. Бордун О.Ю., Деркач У.В. Теоретичні та практичні засади дослідження похмурого туризму України. Географія та туризм. Серія: Географія рекреації та туризму: теоретичні та практичні питання. 2017. Вип. 30. – С. 66.
2. Заставецький Т.Б. «Похмурий туризм» як відображення трагічних подій у історії та культурі народів. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. Вип. 1 (29). Тернопіль: Тайп, 2011.– С. 101-107.
3. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. Київ: Знання, 2013. 197 с.
4. Шильнікова З.М. Тенденції розвитку «темного» туризму та його мотиваційні аспекти. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/112.pdf>.
5. Bakota D., Zastavetska L., Płomiński A. The disaster at the Chernobyl Nuclear Power Plant and tourism. Status and prospects of tourism development in the area of radioactive contamination. *Annual Set The Environment Protection*. 2018. № 20. P.495-511 (in English).
6. Daniel Bakota, Robert Machowski, Arkadiusz Płomiński, Aliaksei

Ramanchuk, Mariusz Rzętała, Lesia Zastavetska. The Disaster as a Factor in the Development of Modern Tourism. A Study Case Based on the Chernobyl Nuclear Power Plant. December 2020 *Journal of Environmental Management and Tourism* XI, Winter (7(47)): 1729-1741. DOI: 10.14505/jemt.v11.7(47).14. 7. Blom T. Morbid Tourism: A Postmodern Market Niche with an Example from Althorpe. *Norwegian Journal of Geography*. 2000. № 54. – P. 29-36. 8. Dark destinations. URL: <http://www.dark-tourism.com/index.php/destinations>. 9. Krupskyi O., Temchur K. Media Tourism in the Chernobyl Exclusion Zone As a New Tourist Phenomenon. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2018. № 27. – P. 261-273. 10. Seaton A.V. Guided by the Dark: From Thanatopsis to Thanatourism. *International Journal of Heritage Studies*. 1996. № 2. P. 234-244. 11. Stone P. A dark tourism spectrum: towards a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions. *TOURISM: An Interdisciplinary International Journal*. 2006. Vol. 54. № 2. P. 145-160. 12. Foley M., Lennon J.J. JFK and dark tourism: A fascination with assassination. *International Journal of Heritage Studies*. Taylor & Francis. 1996. № 2 (4). P. 198-211.

УДК 911.2 (477.84)

Питуляк М.Р., Питуляк М.В.

*Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В.Гнатюка
myroslava.pytuliak@gmail.com*

СТРУКТУРА ТА СУЧАСНИЙ СТАН РЕКРЕАЦІЙНО- ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БЕРЕЖАНСЬКОГО ГОРБОГІР'Я

Метою дослідження є аналіз особливостей і сучасного стану, а також структурних складових рекреаційно-туристичного потенціалу Бережанського горбогір'я. Структуру рекреаційно-туристичного потенціалу формують природні, природно-антропогенні, історико-культурні, подієві та інші ресурси.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. РЕСУРСНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТУРИЗМУ.	6
Горбанець С. Ю., Пасєка С.Р. Туристично-інформаційний центр як інструмент промоції туристично-рекреаційних ресурсів	6
Гладкий О. В., Манукян А. Е. Фактори туристичної привабливості Закарпатської області на туристичному ринку ЄС	10
Заставецька Л.Б., Заставецький Т.Б. Похмурий туризм в умовах сьогодення: функції та тренди	14
Питуляк М.Р., Питуляк М.В. Структура та сучасний стан рекреаційно-туристичного потенціалу Бережанського горбогір'я	17
Смирнов І.Г. Напрями активізації українсько-польського транскордонного туризму (ресурсний чинник)	21
СЕКЦІЯ 2. КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ТУРИЗМІ.	26
Бергхауер О. О., Фодор Д. Д. The state and problems of the tourism industry in ukraine and Transcarpathia	26
Береш А., Касинець О.В. Зародження монастирського життя на території Закарпаття	30
Брижак Н.Ю. Підготовка майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи: теоретичний аспект	34
Гартл О.Є., Кузьма-Качур М.І Краєзнавчий підхід у формуванні екологічного мислення молодших школярів	37
Мисан Ю. С., Пасєка С.Р. Історико-культурний потенціал розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області	40
Павлюк Л.Р., Дністрянська Н.І. Туристичний потенціал пам'яток оборонної архітектури західної України та перспективи його використання	44
Таранова Н.Б. Топоніми як елемент краєзнавчих досліджень	48
СЕКЦІЯ 4. ТУРИЗМ І ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА: ПРІОРИТЕТИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ.	52
Антоненко В.С., Деркач Ю.Ю. Розвиток підприємництва в сфері обслуговування	52
Безрук Ю.М., Тищенко О.Л. Туризм в епоху пандемії COVID-19	55
Гоблик-Маркович Н.М., Копин Н. Організаційні аспекти соціально-культурної анімації у сфері гостинності	59
Гоблик-Маркович Н.М., Фірцак М.В. Віртуальні технології у сфері туризму та гостинності	62
Зеленська Л.В., Шандор Ф.Ф. Історіографія подієвого туризму античних часів	66

Карнаушенко Т. В., Пасєка С.Р. Інноваційні можливості розвитку туризму у Рівненській області	69
Лепкий М.І., Деркач Ю.Ю. Потенціал розвитку сфери гостинності України в умовах пандемії	72
Лужанська Т.Ю. Пекар П.В. Новітні інформаційні технології в світовому електронному туризмі	76
Скороход А.В., Пасєка С.Р. Фестивалі Черкащини – потужний стимулятор росту туристських потоків	80
Товт А. А. – Лійвої Е.-Е. Е. Аналіз пропозиції закладів тимчасового розміщення Рахівського району на основі системи бронювання booking.com	84
СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІКА СУЧАСНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ	87
Грабевник С. М., Пасєка С.Р. Зміст поняття «ефективність функціонування туризму» та його значення в туризмології	87
Гурова Д.Д., Шесенко О.Є. Світовий туризм в епоху пандемії COVID-19	91
Новочуб І. В., Пасєка С.Р. Теоретичні основи дослідження маркетингових комунікацій у туризмі	94
Хомич Л. В., Чернігло М. І. Розвиток туризму в регіоні українського Причорномор'я	96
СЕКЦІЯ 6. ТУРИЗМ БЕЗ КОРДОНІВ, ЕКОЛОГІЯ, МАНДРИ	101
Ийберт К., Медвідь Л.І. Історія та сучасність природо-заповідних територій Закарпатської області	101
Корома Н. С. Нові туристичні тенденції, як можливості для розвитку туристичної галузі	104
Кравченко Н., Медвідь Л. Аеропорти як функціональна система туризму	107
Кремаренко Д.В., Пасєка С.Р. Сутність та основні принципи екотуризму	110
Кузан А., Медвідь Л.І. Прикордонна транспортна інфраструктура Закарпатської області в контексті розвитку туризму	113
Лендєл О.Д. Впровадження екологічних технологій в індустрії гостинності	116
Саксон Ю., Медвідь Л.І. Осередки художніх ремесел і народних промислів як об'єкти культурно-пізнавального туризму Закарпатської області	119
Шпілька А., Медвідь Л.І. Організація туризму для осіб з обмеженими можливостями на природоохоронних територіях	123

Наукове видання
**ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ:
НАУКА, ОСВІТА, ПРАКТИКА**

27 квітня 2021 р.

**Збірник тез доповідей за матеріалами
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Відповідальний за випуск: кандидат географічних наук, доцент Смочко Н.М.
Верстка: Козел А.І.

Підписано до друку 31.05.2018 р. Формат 60x84 1/16
Папір офсет. Умовн. друк. аркушів – 5,3.

Видруковано у видавництві
Мукачівського державного університету

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Адреса видавництва:
Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600.
тел./факс (03131) 2-11-09, 3-13-43